

Vergaderjaar 2024–2025

33 576

Natuurbeleid

26 407

Biodiversiteit

Nr. 454

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juli 2025

In het Commissiedebat Natuur van 19 juni jl. heb ik toegezegd uw Kamer aanvullend te informeren over de uitvoering van de motie-Kostic c.s. inzake dierpopulaties en mogelijke maatregelen om een negatieve trend tegen te gaan (Kamerstuk 21 501-08, nr. 942). Via deze brief voldoe ik aan deze toezegging. Ik zal in deze brief eerst in algemene zin beschrijven hoe ik invulling wil geven aan de motie en daarna specifiek inzoomen op bestuivers (zoals wilde bijen en vlinders), omdat deze zowel in de motie als in het debat op 19 juni jl. met name werden genoemd.

Algemeen

Over de uitvoering van de motie-Kostic c.s. heb ik uw Kamer eerder geïnformeerd in mijn brief over de implementatie van de Natuurherstelverordening (Kamerstuk 33 576, nr. 440) van 25 maart 2025 en in mijn recente Verzamelbrief Natuur (Kamerstuk 33 576, nr. 451). Zoals gemeld in deze brieven bevat het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Biodiversiteit een uitgebreid overzicht van de mate waarin Nederland voldoet aan Europese en internationale verplichtingen, hetgeen antwoord op een van de verzoeken uit de motie-Kostic c.s. is.¹

Het deel van de motie dat vraagt om het treffen van maatregelen voor het versterken van populaties en mogelijke maatregelen om een negatieve trend tegen te gaan, wordt ten eerste uitgevoerd via het reguliere natuurbeleid zoals afgesproken met provincies in het Natuurpact, het Programma Natuur en de koploperprojecten, de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) en natuurbeleid in de Noordzee. Daarnaast draag ik via het Nationaal Biodiversiteit Strategie & Actieplan (NBSAP, hierna: biodiversiteitsplan) en via de implementatie van de Natuurherstelverordening (NHV) en het daarbij behorende nationale natuurplan bij het aan versterken van natuur en biodiversiteit.

¹ Snel aan de slag! IBO Biodiversiteit | Rapport | Rijksoverheid.nl, m.n. paragraaf 2.3 en bijlage E.

In het biodiversiteitsplan dat ik uw Kamer op 25 maart 2025 heb toegestuurd (Kamerstuk 26 407, nr. 155) geeft het kabinet weer op welke wijze Nederland invulling geeft aan de doelen van het Global Biodiversity Framework (GBF) in het kader van het VN-Biodiversiteitsverdrag (CBD). De 23 actiedoelen uit het GBF moeten in de periode tot en met 2030 bijdragen tot het wereldwijde herstel van de biodiversiteit, met als uiteindelijk doel om in 2050 in harmonie te leven met de natuur. In het biodiversiteitsplan staat per doel omschreven hoe Nederland werkt aan het realiseren van deze doelen, in samenhang met andere maatschappelijke actoren.

Op 25 maart 2025 heb ik u ook geïnformeerd over de implementatie van de NHV en het hierbij behorende nationale natuurplan. De NHV bevat verplichtingen tot het beschermen en herstellen van ecosystemen, aanvullend aan onder meer de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Om hier invulling aan te geven moeten Europese lidstaten binnen twee jaar na inwerkingtreding van de NHV, te weten voor 1 september 2026, een concept natuurplan indienen bij de Europese Commissie (EC) met concrete maatregelen voor de periode tot 2030 en met een doorkijk naar de invulling van de doelen voor verschillende ecosystemen in 2040 en 2050.

De natuurdoelen in de NHV hebben betrekking op het verbeteren van verschillende ecosystemen, namelijk terrestrische (op het land voorkomende), kust- en zoetwaterecosystemen, mariene ecosystemen, stedelijke ecosystemen, rivieren en uiterwaarden, landbouwecosystemen en bosecosystemen alsook op bestuivers. Voor deze ecosystemen staan in de NHV verschillende doelen en verplichtingen. De NHV stelt concrete en bindende (inspannings)verplichtingen in de tijd, waar in bestaande wetgeving, zoals in de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR-richtlijnen) en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM), vaak niet-tijdgebonden verplichtingen zijn opgenomen.

Momenteel wordt gewerkt aan het in kaart brengen van de staat van de Nederlandse natuur, gebaseerd op de best beschikbare en meest recente wetenschappelijke kennis, in relatie tot de vereisten van de NHV. De staat van de Nederlandse natuur vormt de «basislijn» voor het natuurplan, waarop de maatregelen vervolgens worden afgestemd. Uiteraard worden hierbij ook de resultaten van het huidige natuurbeleid meegenomen.

Zoals toegezegd in het Commissiedebat Natuur van 19 juni jl. zal ik in het derde kwartaal van dit jaar uw Kamer opnieuw informeren over de implementatie van de NHV. Ik ga daarbij onder meer in op de planning, tussendoelen en de benodigde systeemwetgeving voor het opstellen en uitvoeren van het natuurplan.

Naast het feit dat de NHV eisen stelt op dit punt, vind ik het ook in bredere zin wenselijk en noodzakelijk om te weten in welke toestand de natuur zich bevindt. Alleen zo kunnen effectieve maatregelen worden genomen, gericht op bijvoorbeeld het versterken van populaties. Het is daarom de ambitie van dit kabinet om het natuurbeleid zoveel mogelijk te baseren op de daadwerkelijke staat van de natuur. In mijn brief van 16 juni 2025 heb ik uw Kamer een overzicht gegeven van de belangrijkste bestaande monitorings- en rapportage-instrumenten (Kamerstuk 26 407, nr. 159). Zoals ook in die brief vermeld, werk ik aan het verbeteren en uitbreiden van natuurmonitoring. Wanneer beide Kamers instemmen met de Voorjaarsnota, investeert kabinet hier jaarlijks € 12,5 mln. extra in.

De motie-Kostic c.s. besteedt speciale aandacht aan de situatie van bestuivende insecten, zoals wilde bijen en vlinders. Ik deel de aandacht van uw Kamer voor bestuivende insecten. De achteruitgang van populaties van bijen, vlinders en zweefvliegen in ons land², zoals onder andere blijkt uit de Vlinderbalans 2025³, baart ook mij zorgen. Een gezonde populatie bestuivers is belangrijk voor voedselzekerheid, de economie en de natuur. De productie van veel fruit- en groentegewassen is bijvoorbeeld afhankelijk van bestuiving. Dit onderstreept de noodzaak om actief maatregelen te nemen.

Mijn ministerie werkt sinds 2018 met andere betrokkenen aan de Nationale Bijenstrategie. De Nationale Bijenstrategie is een belangrijk instrument om maatschappelijke initiatieven voor bestuivers te creëren en te ondersteunen, alsmede kennis te ontwikkelen en te verspreiden (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1524, bijlage). Ook heb ik via de Kennisimpuls Bestuivers⁴ waardevolle informatie ontwikkeld die bijdraagt aan het behoud en de bevordering van (wilde) bestuivers, zodat deze ook op de langere termijn hun belangrijke rol kunnen blijven vervullen in de voedselproductie en natuurlijke ecosystemen.

Mijn aanpak voor het nemen van daadwerkelijke herstelmaatregelen heb ik u ook gemeld in reactie op de burgerbrief «Waar zijn onze vlinders» (Kamerstuk 33 576, nr. 450). Ik ben voornemens om samen met experts een routekaart uit te stippelen, gebaseerd op alle verzamelde informatie omtrent bestuivers, waarmee het behalen van de doelstellingen voor bestuivers in de NHV behaald kunnen worden. Maatregelen voortvloeiend uit deze aanpak landen uiteindelijk in het nationale natuurplan.

De eisen aangaande bestuivers opgenomen in de NHV helpen bij een adequate beleidsontwikkeling in Nederland. Binnen de definitie van de NHV behoren dagvlinders, nachtvlinders, bijen, zweefvliegen en hommels tot de groep van bestuivende insecten. De NHV vraagt Nederland om:

- de diversiteit van bestuivende insecten te verbeteren en,
- uiterlijk in 2030 de afname van bestuiverspopulaties te hebben gekeerd en,
- uiteindelijk bevredigende populatieniveaus te bereiken.

Om het realiseren van NHV doelstellingen voor bestuivers te kunnen volgen is het van cruciaal belang om inzicht te hebben in de stand van zaken van bestuiverspopulaties in Nederland. Zoals gemeld in de Verzamelbrief Natuur van augustus 2024 (Kamerstuk 33 576, nr. 389) heb ik Wageningen Environmental Research en Kenniscentrum EIS gevraagd een uitvoeringsplan op te stellen ter verbetering van de monitoring van bestuivers in Nederland. Het opstellen van dit uitvoeringsplan heeft geleid tot de vaststelling dat er in Nederland geen structureel geborgde monitoringsaanpak voor wilde bijen en zweefvliegen bestaat. Op mijn verzoek geeft Kenniscentrum EIS op dit moment uitvoering aan een tweejarig monitoringsproject van bijen en zweefvliegen. Het doel hiervan is om in beeld te brengen wat de meest optimale monitoringswijze van zweefvliegen en wilde bijen is. Hierbij worden monitoringseisen uit de motie-Vestering (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1524), adviezen van de

² Kleijn *et al.* 2018. Achteruitgang insectenpopulaties in Nederland: trends, oorzaken en kennislacunes.

³ 73870af8-014c-4e27-86e6-16fb272bd462.pdf De Vlinderbalans laat een gedifferentieerd beeld zien. Dagvlinders en hommels laten overwegend negatieve populatietrends zien, terwijl voor libellen en nachtvlinders een gelijk aantal toe- en afnemende soortentrends zichtbaar is.

⁴ Kennisimpuls Bestuivers - WUR

Nationale Bijenstrategie, alsmede de Europese vereisten (conform NHV artikel 10, tweede lid)⁵ meegenomen. Uitvoering van het monitoringsproject vindt onder andere plaats bij deelnemers aan het BiMAG-project⁶ en Basiskwaliteit Natuur-pilotlocaties⁷. Kenniscentrum EIS, werkt als uitvloeisel van het uitvoeringsplan ook aan de capaciteitsopbouw bij organisaties en mensen om het monitoren van bestuivers mogelijk te maken.

De resultaten van dit project geven input aan het kennistraject dat ik voornemens ben te starten met Wageningen Environmental Research en soortenorganisaties, zoals de Vlinderstichting en Kenniscentrum EIS. In dit kennistraject wil ik bestaande meetnetten van dagvlinders, nachtvlinders en hommels (verzameld binnen het Netwerk Ecologische Monitoring) koppelen aan in ontwikkeling zijnde monitoringsstructuren en analyse methodes van wilde bijen en zweefvliegen. Op deze manier ontwikkel ik een adequaat beeld op de aantals- en verspreidingstrends van deze soortgroepen conform de ook nog in ontwikkeling zijnde monitorings- en analysemethode eisen van de NHV. Het ontwerpbesluit van de Europese Commissie dat de analysemethode voor het duiden van trends aangaande bestuiverspopulaties beschrijft en dat is sinds 19 juni 2025 voor publieksconsultatie is opengesteld, gaat hierbij helpen.

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie

⁵ Nature Restoration Regulation – science-based method for monitoring pollinator diversity and pollinator populations

⁶ De Vlinderstichting | BiMAG

⁷ Basiskwaliteit Natuur | Deltaplan Biodiversiteitsherstel